

Спеціалізованій вченій раді ДФ 6.055.067
Державного торговельно- економічного університету
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

ВІДГУК

офіційного опонента **Сисоєвої Інни Миколаївни**

доктора економічних наук, професора, професора кафедри економіки, обліку
та оподаткування Вінницького навчально-наукового інститут економіки

Західноукраїнського національного університету

на дисертаційну роботу **Федоренко Олександри Петрівни**

на тему: «Аудит ефективності діяльності мережевих ритейлерів»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Актуальність теми дисертації

Економічний розвиток України тісно пов'язаний із успішною діяльністю мережевих ритейлерів, як ключового сегмента у сфері торгівлі. В умовах економічної нестабільності, в основному пов'язаною із воєнним станом, важливим джерелом фінансування підприємств стає внутрішній та залучений капітал. Прибуток напряму залежить від доходів, які обмежені конкурентним середовищем, та витрат, розмір і рівень яких можуть бути регульовані самим підприємством. Ритейлери, щоб забезпечити свій сталий розвиток та прибутковість діяльності мають надавати потенційним інвесторам об'єктивну та неупереджену інформацію щодо реального їхнього фінансово-майнового стану, фінансової стабільності та перспектив розвитку. Це у повній мірі стосується і мережевих ритейлерів. Імперативними інструментами інформаційного забезпечення ефективного управління мережевими ритейлерами є економічний наліз та аудит фінансової звітності, без підтвердження якими оприлюднені результати діяльності не є трансперентними та такими, яким інвестори можуть довіряти.

Впровадження аудиту ефективності стає дієвим заходом удосконалення системи управління, спрямованого на економічний розвиток мережевих ритейлерів. Аудит ефективності діяльності мережевих ритейлерів вирізняється важливістю в оцінці їхньої конкурентоспроможності та здатності адаптуватися до змін. Це дозволяє компаніям не лише виживати в складних умовах, але й розвиватися, забезпечуючи стійке місце на ринку.

Запровадження аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів ускладнюється наявністю недоліків наукового та практичного характеру. Наявність невирішених питань підтверджує актуальність дисертаційної роботи Федоренко Олександри Петрівни. Саме тому тема поданої до розгляду дисертації, метою якої є обґрунтування теоретико-методологічних та організаційних засад, а також розроблення практичних положень з аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів, є актуальною та своєчасною для дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичних планів наукових досліджень кафедри фінансового аналізу та аудиту Державного торговельно-економічного університету: «Аналіз та аудит розвитку торговельної мережі в умовах кризи, викликані SARS-COV-2» (на замовлення аудиторської фірми «Альта»); «Праксеологія аналізу та аудиту в системі економічної безпеки України» (номер державної реєстрації – 0119U100623); «Комплексний аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах диджиталізації економіки»; «Антикорупційний аудит як імперативний інструмент підвищення обороноздатності та відновлення економіки України»; «Антикорупційний аудит підприємств критичної інфраструктури та суспільного значення» (номер державної реєстрації – 0123U101987)»; «Гендерний аудит як ключовий інструмент запобігання та протидії дискримінації в умовах глобалізаційних трансформацій».

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, є обґрунтованими, достовірними та логічними. Метою дослідження є обґрунтування теоретико - методологічних та організаційних засад, а також розроблення практичних положень з аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів.

Вивчення змісту дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок про те, що поставленої мети досягнуто, завдання виконано. Дисертація характеризується теоретичною та практичною цінністю, логічно побудована, розділи та підрозділи взаємопов'язані. При розгляді кожного завдання дисертант аналізує існуючі наукові підходи, проводить їх критичну оцінку, висвітлює недостатньо досліджені аспекти, окреслює проблеми і пропонує шляхи їх розв'язку.

Обґрунтованість отриманих здобувачем результатів підтверджується значним обсягом опрацьованих матеріалів органів законодавчої і виконавчої влади, статистичних даних, їх критичним аналізом з наведеними конкретними висновками і рекомендаціями, застосуванням загальнонаукових та емпіричних методів пізнання явищ і процесів, а також обговоренням пропозицій в дискусійному порядку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

За підсумками досліджених питань, у всіх розділах дисертаційної роботи та їх структурних елементах наводяться обґрунтовані висновки та пропозиції. Робота завершується загальними висновками та кваліфіковано виконаними додатками. Зміст дисертації та її оформлення відповідають встановленим вимогам.

Порушення академічної доброчесності у дисертації не виявлено, є посилання на відповідні літературні джерела та нормативні документи, дотримано усіх норм законодавства про авторське та суміжні з ним права.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає у обґрунтуванні теоретичних, методичних та організаційних положень з аналізу та аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів. Окремі положення та висновки, які обґрунтовані в дисертаційній роботі та виносяться на захист, містять елементи наукової новизни:

-за результатами дослідження в науковому тезаріусі запропоновано використовувати поняття «мережевий ритейлер», під яким слід розуміти материнське та дочірні підприємства роздрібної торгівлі, об'єднані спільним брендом та стратегією розвитку, в сумарній кількості не менше трьох структурних одиниць (стор.46-48);

-розроблена та апробована збалансована система показників аналізу діяльності мережевого ритейлера, яка побудована за комплексом векторів, що визначають ефективність діяльності мережевого ритейлера (стратегічним, фінансовим, клієнтським, бізнес-процесів, розвитку та удосконалення) і характеризується розгалуженою системою фінансових і нефінансових («імідж компанії», «довіра покупців», «відомість бренду» тощо) показників. Це забезпечить комплексність та об'єктивність аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлів (стор.55-57);

-організаційно-методичні підходи до формування та реалізації транспарентності результатів аудиту, що дозволяють забезпечити довіру до його висновків різних категорій користувачів інформації (стор.62-65,71-75).

-визначені критерії та процедури аудиту мобільної версії інтернет-магазину, який є важливим елементом в аудиті ефективності діяльності мережевих ритейлів (стор.80,81);

- організаційно-інформаційна модель аналізу ефективності діяльності мережевих ритейлерів для потреб аудиту, в якій ураховано чинник часу у вигляді процедур ретроспективного й прогностного аналізу та виокремлено об'єкти, суб'єктів, етапи аналізу, показники ефективності діяльності, інформаційну базу, методи обробки інформації, методичні прийоми

узагальнення результатів аналізу. Використання розробленої моделі сприятиме підвищенню якості аудиту та значно скорочуватиме час проведення аналітичних процедур у його складі (стор.102);

-методичні підходи до складання документації для потреб аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів, які при ухваленні рішень за результатами аудиту відіграють ключову роль (стор.121);

-методичний підхід до комплексного компаративного аналізу ефективності діяльності мережевих ритейлерів, результати якого дають цілісну оцінку потенціалу найбільших мережевих ритейлерів України (стор.140-146);

-організаційні засади аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів (стор.163,164,175-177);

-запропонована система якості проведення аудиту ефективності мережевих ритейлерів (стор.165-167);

-за результатами проведеного аналізу документів розроблено удосконалений уніфікований документ - Меморандум аудиту ефективності, що сприятиме заощадженню часу аудитора, який не витрачатиме його на збір та аналіз менш актуальної, потрібної аудитору, інформації (стор.171-172);

-модель «введення-виведення» в діяльності мережевих ритейлерів та модель «введення-виведення» в діяльності мережевих ритейлерів під впливом концептуальних аспектів, яка допомагає організаціям та командам бачити ширшу картину їхніх дій та планувати шлях до мети, дотримуючись при цьому економічності (стор.185-186);

-критерії та методика аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів, яка визначає взаємозв'язок використаних ресурсів та отриманих результатів (стор.194-199);

-організаційні та методичні підходи до створення внутрішньої системи комплаєнс-контролю в діяльності мережевих ритейлерів, що запобігатиме виникненню зайвих фінансових втрат, натомість сприяти отриманню додаткових інвестицій та розширенню клієнтської бази (стор.215-217).

Значення результатів для науки і практики

Дисертаційна робота О.П. Федоренко є самостійним завершеним науковим дослідженням, результати якого мають наукову та практичну цінність.

Одним із вагомих результатів наукового дослідження, яке відзначається науковою новизною та має вагоме значення для науки та практики, є розроблена інноваційна концепція аудиту ефективності мережевого ритейлера для потреб професійних користувачів інформації, яка базується на ефективно алгоритмізованій та підтверджено якійсній системі внутрішнього комплаєнс-контролю, спрямованій на зростання довіри власників та СЕО мережі до результатів її функціонування та обґрунтованості прийняття управлінських рішень, що, в результаті, сприяє зростанню ринкової вартості самого мережевого ритейлера.

Практична спрямованість дисертаційної роботи О.П. Федоренко підкріплена довідками про впровадження результатів у діяльність двох аудиторських компаній та восьми підприємств торгівлі, а саме: Аудиторської фірми «Grant Thornton» (Довідка № 327/В- 7 від 30 серпня 2023), Аудиторської фірми «Альта» (Довідка № 12-07-2023 ВІД 10 липня 2023) ТОВ «АЛЬФА ЗАБАВА» (Довідка № 007/07/08/2023 від 7 серпня 2023), ТОВ «ІНТЕРМОЛ» (Довідка № 15/27/04-2023 від 27 квітня 2023), ТОВ «АМАДЕО» (Довідка № 03/27/04-2023 від 29 травня 2023), ТД «Крафт ДЕКЕНСІСТЕМ УКРАЇНА» (Довідка № 14-5-23 від 22 травня 2023), ТОВ «Агроіталіко» (Довідка № 03/01/09-2023 від 1 вересня 2023), ТОВ «ОСД СХІДНА ЄВРОПА» (Довідка № 14/05/09-2023 від 5 вересня 2023), ТОВ «ОРТОСАНІТ ДІФФУЖИОН» (Довідка № 01/30/09/23 від 30 серпня 2023), ГО «Ресурсний Центр» (Довідка № 1-04-2023 від 20 квітня 2023).

Повнота висвітлення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Результати дисертаційного дослідження опубліковано в 6 наукових

працях, з них: 1 – колективна монографія, 4 статті – у наукових фахових виданнях України та 1 стаття – у науковому періодичному виданні, яке включено до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 2 публікації – в інших наукових виданнях. Публікації повною мірою відображають основні результати дисертаційної роботи. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають здобувачеві право публічного захисту дисертації.

Зауваження та дискусійні положення

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, вважаємо за необхідне висловити наступні зауваження:

1. У першому розділі в параграфах 1.2. «Аудит як імператив ефективної діяльності мережевих ритейлерів» та 1.3. «Транспарентність результатів аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів» доцільно більш чітко визначити відмінність аудиту фінансової звітності та аудиту ефективності.

2. В параграфі 2.3. запропоновано удосконалену методикау компаративного аналізу ефективності діяльності мережевих ритейлерів з врахуванням фінансових і нефінансових показників. На нашу думку розширення кола нефінансових показників в загальній системі показників дозволить більш комплексно, обґрунтовано та багатоаспектно оцінити ефективність діяльності мережевих ритейлерів з врахуванням сучасних тенденцій розвитку світової економіки та інформаційного суспільства.

3. У таблиці 3.5 (стор. 200) наведено переваги і недоліки аналітичного забезпечення аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів. Як зазначає автор, в таблиці запропоновані найбільш доречні методи аналізу, які аудитор може розглянути при розробці методології аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів. На нашу думку, перелік методів, які пропонуються, є недостатнім, зазначені методи (контент-аналіз, статистичний аналіз і моделювання, регресійний аналіз) не забезпечать повною мірою результативність аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів. Доцільно збільшити коло методичних прийомів економічного аналізу, які включено до аналітичного забезпечення аудиту ефективності діяльності

мережевих ритейлерів. Так, наприклад, в другому розділі дисертації розглядається комплексний компаративний аналіз, який дозволяє здійснювати комплексну оцінку ефективності діяльності мережевих ритейлерів з використанням фінансовим і нефінансових показників. В таблиці 3.5. ці методи не зазначено.

4. В параграфі 3.3 дисертації «Праксеологія результатів аудиту ефективності діяльності мережевих ритейлерів» автором внесено пропозиції щодо побудови внутрішньої системи комплаєнс-контролю для стандартизації взаємодії внутрішніх і зовнішніх аудиторів під час аудиту ефективності мережевих ритейлерів (стор. 215-217). Робота мала б більш прикладне значення, якщо б автором були запропоновані конкретні механізми та інструменти впровадження внутрішньої системи комплаєнс-контролю в діяльність мережевих ритейлерів, яка б входила до системи управління і була її невід'ємною частиною.

Зазначені дискусійні положення та недоліки не носять принципового характеру і не знижують теоретичної та практичної цінності дисертації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Федоренко Олександри Петрівни на тему «Аудит ефективності діяльності мережевих ритейлерів», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» є самостійним закінченим науковим дослідженням, має цілісний логічно-послідовний характер, виконана на належному науковому рівні, вирізняється актуальністю та новизною, має теоретичну і практичну цінність. Опубліковані автором праці відображають основні положення дисертації.

Дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Федоренко Олександра Петрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, обліку та
оподаткування Вінницького навчально-наукового
інституту економіки Західноукраїнського
національного університету

Інна СИСОЄВА

Підпис	<i>І. Сисоєва</i>
Завіряю:	<i>А. Семик</i>
НАЧАЛЬНИК ЗАГАЛЬНОГО ВІДСІЛКУ	